

Martí Perarnau

Pep Guardiola

De evolutie van Pep tijdens drie seizoenen van Bayern München

Karakter Uitgevers B.V.

INHOUD

Voorwoord 9

1. De kameleon 13

2. Waarom Manchester City? 29

De invloed van Txiki en Soriano 32

3. Hoe Duitsland Pep heeft veranderd 39

De arbeidsfocus 42

Vorbereiding en de passie voor het detail 47

Ideologisch eclecticisme 52

Twijfels en besluitvorming 65

De innovatieve instelling 69

Hindernissen voor vernieuwing 73

4. Waarom is hij beter geworden? 83

Afscheid van het dogma 87

Zwitserse zakmessen 90

Aanpassen en leren 92

Kimmich centraal achterin: toeval, intuïtie en durf 95

Tactiek 100

De regels van Pep 107

Het initiatief nemen (met dank aan Kasparov) 109

Positiespel, locatiespel 116

Complementaire spelers 118

Snelheid en vertraging 121

Vastzetten en openen 124

5. Peps invloed op het Duitse voetbal	131
Zijn bijdrage aan de Bundesliga	135
Tuchel, de mogelijke erfgenaam	139
Zijn invloed op de <i>Mannschaft</i>	144
De progressie van de spelers	145
6. Het strategische plan	155
De speelstijl	159
De speelplannen	163
De teamcultuur	171
Teamgeest	174
Zijn bondgenoten: de spelers	176
7. Tegenslagen	191
De medische cultuur	194
Peps persoonlijkheid	200
8. De trainer als ambachtsman van talent	213
Talent cultiveren via goede gewoontes	222
Het belang van herinnering	227
Taal als wapen van verwarring	235
Voetbal als metataal	239
Kennis delen	241
9. Als ik moet verliezen, wil ik wel kiezen hoe	251
Een Sacchi-team	253
Kopzorgen	256
Rouleren	261
De laatste nederlaag	265
Zoeken naar een opening	268
Vóór de veldslag	273
Knock-out	277
Niemand wint altijd, zelfs Pelé niet...	285

10. Artistieke ziel, rationele geest	291
Ideeëndieven	292
Een resultaatgerichte romanticus	294
11. Een geduchte rivaal	313
Na de Mount Everest	316
Rennen als gekken	319
Niet relaxen, Leddecky	321
Kleed je netjes, maar bereid je voor op een gevecht	326
12. Overwinningsboulimia	333
Op dezelfde golfengte?	338
Wie hem wil begrijpen, zal hem begrijpen	341
13. De grootste uitdaging tot nu toe	349
Hoe zal Guardiola's City spelen?	356
Spelen met geduld... en vleugels	360
Wat staat hem te wachten in de Premier League?	366
14. Het kost tijd	371
Voetbal is constant in beweging	373
<i>Tempus fugit</i>	381
Bibliografie en bronnen	387
Dankbetuiging	391

VOORWOORD

Pep Guardiola heeft dit boek niet gelezen, zoals hij ook *Herr Pep*, het boek uit 2014 over zijn eerste jaar bij Bayern München, niet las. Hij las het niet vóór publicatie en ook niet nadat het was verschenen. Een vriend van hem vroeg hem naar de reden. ‘Ik wil het niet lezen,’ verklaarde Guardiola, ‘in ieder geval niet nu. Misschien over vijftien of twintig jaar, als ik mijn tijd bij Bayern weer eens wil ophalen. Maar niet nu.’

Het blijft opmerkelijk, dat je wel een schrijver toelaat in de intimiteit van de kleedkamer en hem verder ook geen strobreed in de weg legt in diens onderzoek naar de dagelijkse gang van zaken bij een van de grootste clubs ter wereld, maar dat je vervolgens geen interesse hebt voor wat er over je wordt geschreven. Die houding verklaart ongetwijfeld meer over zijn karakter dan je met veel omhaal van woorden zou kunnen uitdrukken.

Als een tiener die voor het eerst het huis uit gaat werd Pep door zijn ervaringen in Duitsland veranderd, en dit boek is een gedetailleerde beschrijving van die metamorfose. Het is een nieuwe, verbeterde Pep Guardiola, die naar Manchester gaat, waar hem de grootste uitdaging uit zijn trainersloopbaan wacht en zijn derde baan als coach.

Zijn eerste baan als trainer, zijn ‘*azulgrana* periode’, was vooral autobiografisch van aard, want daarin kon hij alles kwijt wat hij zelf beleefd en geleerd had bij Barcelona; in zijn ‘rode periode’ in München toonde hij zijn vermogen om zich aan te passen aan een heel andere voetbalcultuur, een proces waaraan hij zijn eigen uitdagende, en voor sommigen verontrustend creatieve ideeën toevoegde; bij het begin van zijn ‘blauwe periode’ bij Manchester City ligt er een blanco doek op hem te wachten. Hij is inmiddels een andere persoon dan degene die we aan de slag zagen in Barcelona en daarna in München, al heeft hij niets van zijn essentie verloren.

De eerste keer dat ik over dit boek begon tegen Pep in juni 2016 had hij al afscheid genomen van Bayern en was hij met vakantie voor hij gepresenteerd zou worden in Manchester. Zoals te verwachten viel, zag hij er niet veel brood in:

‘Als ik ergens wegga, wil ik alles afsluiten,’ zei hij. ‘Ik heb het erg naar mijn zin gehad in München, ik heb een goede verstandhouding gehad met iedereen bij de club, maar dat is voorbij nu. Ik denk niet dat het veel zin heeft dat je over die laatste twee jaar gaat schrijven.’

Op dat punt moest ik hem de waarheid vertellen: ‘In feite Pep... is het boek al vrijwel geschreven. Ik heb er de laatste twee jaar al aan gewerkt.’

‘O, nou in dat geval is het wellicht zonde om alles weg te gooien. Doe maar wat je wilt.’

En zo kwam de publicatie van dit boek tot stand. Ik had geen precies uitgewerkt plan, de hoofdpersoon had geen interesse om het te lezen en ik schreef het zonder de zekerheid dat het ook echt gepubliceerd ging worden.

Wat volgt is het resultaat van honderden bijgewoonde trainingen en wedstrijden en talloze interviews en gesprekken, die ik in dit boek over de grote verandering van Guardiola in München heb proberen samen te vatten.

Pep Guardiola: De evolutie van Pep tijdens drie seizoenen van Bayern München bevat veertien hoofdstukken, inclusief vijftig anekdotes en persoonlijke aantekeningen die de thema's die ik aansnijdt toelichten en verhelderen.

Alle hoofdstukken (behalve het laatste) eindigen met een ‘backstage’: een verslag van een specifieke wedstrijd en de details van de tactiek en andere, verwante onderwerpen. De lezer mag zelf bepalen hoe en in welke volgorde hij deze leest.

Ik ben niet heel orthodox of traditioneel te werk gegaan. Ik heb diverse perspectieven en gezichtspunten vermengd en opgeschreven wat me interessant leek. Misschien is de door Guardiola bij Bayern ontwikkelde mengstijl hierop van invloed geweest. Het boek is niet chronologisch en springt regelmatig heen en weer in

de tijd. Maar is voetbal in feite niet ook een heen en weer golven van naar voren en dan weer naar achteren?

I

DE KAMELEON

Het zijn ideeën, niet machines,
die de wereld sturen en voortstuwen.

– Victor Hugo

Woody Allen gaf hem een hand, met die wrange grimas die hij ook in veel scènes van zijn films trekt:

‘Welkom, Pep, maar ik ben bang dat je het diner erg saai gaat vinden. Niemand aan deze tafel interesseert zich ook maar enigszins voor voetbal...’

‘Geen probleem, Woody, ik ben dol op film. En anders... hou je van basketbal? Als je wilt kunnen we het ook over de Knicks hebben...’

En de volgende twee uren vliegen voorbij, onder het genot van enkele glazen wijn en met de New York Knicks als gespreksonderwerp. Pep Guardiola heeft zich van een van zijn meest onbekende kanten laten zien: zijn aanpassing aan de omgeving. Zijn imago bij het publiek mag dan wel dat van een onwrikbare en verbeterde dogmaticus zijn, in werkelijkheid is hij een flexibele en veelzijdige kameleon, die zich aanpast aan het landschap en de omstandigheden. Als er niet over voetbal kan worden gepraat omdat dat de gastheer verveelt, dan praat je over basketbal, en dan meer in het bijzonder over de Knicks en hun moeilijke toekomst, hoewel Pep zelf meer een bewonderaar is van Gregg Popovich (de succescoach van de San Antonio Spurs).

Aanpassing. Zie daar de onbekende eigenschap van Guardiola. Aanpassing aan de spelers, aan de context, aan de tegenstander en aan de omstandigheden. Duitsland heeft hem gedwongen om die in zijn trainersloopbaan weinig gebruikte karaktertrek uit zijn

binnenste op te diepen. Hij moest zich aanpassen om zijn plan te kunnen uitvoeren; zich aanpassen als een kameleon. Niet de sterksten of slimsten overleven, maar degenen die zich het best aanpassen.

Wist hij in Barcelona zijn wil op te leggen door te overtuigen, in Duitsland deed hij dat door zich aan te passen. We hadden nooit vermoed dat dit een van zijn innerlijke krachten was, want wie aan Guardiola dacht, dacht aan passie, ambitie, competitiviteit, talent en overtuiging, maar niet aan zorgvuldig wikken en wegen en aanpassingsvermogen. Zijn ideeën over het spel waren zo onwankelbaar en sterk dat ze rigide en onwrikbaar leken, om niet te zeggen dogmatisch, maar om te overleven in Duitsland moest hij de schutkleur van zijn omgeving aannemen en zich een onverwachte flexibiliteit aanmeten.

Alleen door niet langer zichzelf te zijn, kon hij zichzelf blijven.

‘Ik denk dat ik nu een betere trainer ben. Ik heb hier veel geleerd en dat zal me goed van pas komen bij de volgende stappen. Ik dacht dat ik het spel van Barcelona hier kon implanteren, maar wat ik in werkelijkheid heb gedaan is een synthese teweegbrengen van mijn eigen spelopvatting met datgene wat zij (de spelers van Bayern) in zich hadden. En het is een fantastische synthese geworden.’

Een betere trainer betekent in dit geval een gevarieerdere trainer. Aan de ene kant is hij *cruijffaanser* dan ooit, zij het in de integrerende zin van het Nederlandse totaalvoetbal, en tegelijkertijd is hij ‘verduits’t en heeft hij een andere spelcultuur geabsorbeerd, om uiteindelijk zijn eigen principes te combineren met wat hij in München heeft opgestoken. In feite heeft Pep niet het voetbal van Cruijff in het huis van Beckenbauer geplant, zoals hij aanvankelijk van plan was, maar iets beters en intelligenter gedaan: hij heeft het spel van Cruijff gemengd met dat van Beckenbauer, en uit die combinatie ontstond een hybride speelstijl die de voorname sterke punten van beide filosofieën verenigt.

Toen men Pep, na het overlijden van Cruijff in maart 2016, vroeg wat de voetbalwereld voor Johan kon doen, antwoordde

hij simpel: ‘Luisteren naar wat hij ons heeft geleerd.’ Aanvoerder Philipp Lahm (zijn trouwe vazal bij Bayern en zijn verlengstuk in het veld) voegde daaraan toe: ‘Het idee van Cruïjff was, letterlijk, voetbal *spelen*. Niet meer en niet minder. Zijn idee is niet gebaseerd op de controle over de tegenstander, maar op de controle over de bal en het spel. En dat is wat we hebben gedaan in het Bayern van Pep.’ Domènec Torrent, zijn assistent, concludeerde tot slot: ‘Pep is nu de synthese tussen het Barça van Cruïjff en alles wat we hebben geleerd in het huis van Beckenbauer.’

Pep is op dit moment een trainer die bewuste keuzes maakt, die streeft naar de integratie van speelstijlen, naar een *totaalvoetbal*, in de zin van een soepel of ‘vloeiend’ voetbal. Slaven Bilić, expeler en nu succestrainer bij West Ham, voorspelde dat ‘de volgende tactische revolutie de doodsteek zal zijn voor het systeem’, en Guardiola nadert de drempel van die revolutie: ‘Spelsystemen doen er niet toe, waar het om gaat zijn ideeën.’

Guardiola is nu een betere trainer, al mogen we niet vergeten dat hij in München niet volledig heeft gezegevierd. Hij is er niet in geslaagd om met Bayern de *triple* te herhalen, en wist ook niet de prestigieuze Champions League te winnen, of zelfs de finale daarvan te halen. Hij heeft zeven titels gewonnen met Bayern, waaronder drie keer op rij het landskampioenschap, en daarbij alle historische records van het Duitse voetbal verpulverd. En hij heeft het team vooral een fraaie, dominante en geschakeerde manier van spelen laten ontplooiën, maar zijn kunstwerk heeft uiteindelijk niet geleid tot het absolute en totale succes. Als men in Duitsland zijn bijdrage kwalificeert als ‘onvoltooid’, klopt dat als je alleen kijkt naar de prijzen. Het is zo, je kunt er niet omheen: hij wist niet alle titels te winnen, maar wel volledig zijn spelconcept op te leggen. Zoals Uli Köhler, journalist bij Sky Deutschland, het samenvat: ‘Hij laat iets speciaals na. Hij laat voetbal na om aan terug te denken. Hij laat een speelstijl na die Bayern nooit meer zal spelen en die de fans nooit meer zullen zien.’

‘IK BEN ERG GELUKKIG GEWEEST’

Doha, 5 januari 2016

Guardiola heeft al aangekondigd dat hij vertrekt bij Bayern. Marco Thielsch, supporter van de club, stuurde deze boodschap aan Pep:

‘Ik ben nog steeds erg droevig over uw besluit om niet te blijven, al moet ik zeggen dat u ons nooit hebt teleurgesteld. U hebt altijd gezegd dat u besefte slechts een klein onderdeelje te zijn van de historie van de club. Ik ben al meer dan dertig jaar fan van de club en wil u wel vertellen dat de zaken nooit zo schitterend waren als in de afgelopen tweeënhalve jaar. Ik heb mijn Bayern nooit eerder zo prachtig zien spelen en het aantal geweldige momenten dat u en het team me hebben geschonken zijn niet te tellen. Er waren zoveel uitzonderlijke momenten en ik ben zo gelukkig geweest om mijn ploeg zo te zien spelen dat ik vele tranen van vreugde heb gemorst. U zegt dat als u de Champions League niet wint, velen zullen roepen dat uw missie niet is afgerond, maar daarom wil ik u zeggen dat er ook een heleboel mensen zijn zoals ik, die de zaak heel anders bekijken. Ik wil winnen, laat dat duidelijk zijn. Maar ik wil winnen met precies het voetbal dat we spelen met Pep. Ik wil winnen met deze speelstijl. Ik kan niet met woorden beschrijven hoeveel deze manier van spelen voor mij betekent. Maar ook als we niet winnen, zal uw erfenis zo groot zijn dat ik deze ongelooflijke momenten de rest van mijn leven niet meer zal vergeten. En ik moet u bovendien zeggen dat u als persoon echt een grote inspiratie voor me bent. Ook daarvoor dank. We gaan allemaal samen genieten van het laatste halfjaar.’

Pep was zichtbaar geroerd door de boodschap van

Marco Thielsch – alleen al om in één supporter dergelijke emoties los te maken was de moeite van alle arbeid waard...

Wat betreft de prijzenkast is het een ‘onvoltooide symfonie’ geweest, wat ons op een onvermijdelijke parallel brengt. De grootste nederlaag van Cruijff vond ook plaats in München, toen hij de finale van het WK van 1974 verloor, tegen diezelfde Beckenbauer. Door een van die vreemde ironieën van de geschiedenis veranderde die nederlaag uiteindelijk echter in een van de grote zeges van Cruijff: goed, hij verloor de beker, en ook hij kende een onvoltooide symfonie, maar hij kreeg wel wereldwijd erkenning voor het spel van zijn ploeg, die in Spanje de bijnaam ‘la Naranja Mecánica’ (‘de oranje machine’) kreeg. Zou Pep, zijn erfgenaam, hetzelfde overkomen? Zou de door Pep in München niet behaalde trofee, in dit geval de niet gewonnen Champions League, veranderen in een toekomstige zege van Guardiola in de vorm van erkenning voor het spel dat hij met Bayern realiseerde? We zullen nooit exact weten in hoeverre Pep de toekomstige evolutie van het Duitse spel zal hebben beïnvloed, maar alle tekenen wijzen erop dat zijn invloed wel eens zeer aanzienlijk kan zijn geweest.

De Catalaanse architect Miquel del Pozo, onvermoeibaar verbreider van de schilderkunst op sociale netwerken, ziet een fascinerende overeenkomst tussen de ervaring van de mediterrane Guardiola in Duitsland en die van de Duitse schilders die Italië bezochten, in beide gevallen als exporteurs van een zeer specifieke techniek: ‘Duitse, Nederlandse en Vlaamse schilders en kunstenaars die het voorbeeld van Albrecht Dürer volgden, brachten de olieverftechniek naar Italië en die techniek had een beslissende invloed op de latere ontwikkeling van de Italiaanse schilderkunst.’ Parallel daaraan ontstond er ook een omgekeerd effect: ‘Er was een “vóór” en een “na” de reis naar Italië van deze kunstenaars, omdat ze een nieuwe wereld ontdekten. Goethe ontwikkelt een fascinatie als hij Italië ontdekt en Winckelmann overkomt

hetzelfde in Griekenland. Dürer is een meester in de beheersing van de zuivere Duitse techniek, maar er ontstaat ook een omgekeerde invloed: als hij het licht en de Italiaanse gevoeligheid ontdekt, verandert hij. Het doet me denken aan de fascinatie die Pep voelde voor Duitsland en die veel Duitsers voelden voor Pep.’

Ook Domènec Torrent heeft wat dat betreft weinig twijfels: ‘Pep heeft een grote erfenis achtergelaten in Duitsland. Door de manier van spelen en denken, door zijn flexibiliteit en zijn houding. Karl-Heinz Rummenigge heeft dat heel precies uitgedrukt: hoe meer tijd er verloopt, hoe meer men zal beseffen wat een geweldig werk hij heeft verricht bij Bayern. Je kunt je niet voorstellen hoeveel Duitse trainers ons de laatste maanden hebben benaderd en ze waren unaniem in hun waardering voor de enorme voetbaltechnische rijkdom die Pep in Duitsland achterlaat.’ De Duitse analist Tobias Escher beschrijft het zo: ‘Voordat Guardiola naar Duitsland kwam, had niemand hier enig idee van positieospel.’

Hoewel hij minder prijzen won in München dan in Barcelona (14 van de 19 bij Barça, 7 van de 14 bij Bayern) voelt Guardiola zich in 2016 bij zijn aantreden in Manchester een betere trainer dan toen hij in 2012 Barça verliet.

‘Ik ben een betere trainer omdat ik voorheen zorgde dat alle ballen terechtkwamen bij Messi, en Messi loste het vervolgens op, maar in Duitsland moest ik over meer opties gaan nadenken; deze speler moet in die zone lopen, die andere moet achter hem spelen, enzovoort. Ik moest weer helemaal terug de keuken in, en daar word je beter van.’

Hij heeft geleerd om zich aan te passen aan complexe en vijandige situaties. Hij heeft een eindeloze reeks tegenslagen overwonnen en moeilijkheden weerstaan waaraan hij niet gewend was. Dankzij deze onderdompeling in de Bundesliga heeft hij als trainer zijn capaciteiten en flexibiliteit kunnen vergroten. Het Duitse voetbal heeft hem veranderd, zoals zijn conditietrainer Lorenzo Buenaventura al enkele maanden na aankomst in München met de volgende voorspellende woorden zei: ‘Pep is Bayern aan het veranderen, maar Duitsland is ook Pep aan het veranderen.’

De man die in juli 2016 vol hoop en enthousiasme landde in Manchester is veerkrachtiger en gerijpter dan de persoon die in juni 2013 verscheen in München. Zijn dimensie is veel menselijker en minder geïdealiseerd. Hij is niet meer de coach die op een altaar werd getild en bijna vergoddelijkt. Duitsland heeft zijn gebreken blootgelegd en hem veranderd in een minder perfect en aardser persoon.

Je hoeft alleen maar de foto's te vergelijken van de persconferentie bij Bayern in juni 2013 en die van juli 2016 in Manchester om iets van die metamorfose te zien. De beelden van juni 2013 in München tonen een onberispelijk geklede Pep, in een grijs pak, donkerrode stropdas, een vest met zes knopen, Italiaans gesneden overhemd, wit pochet in het borstzakje en glimmende schoenen. Het was een stijlbewuste Pep die, omringd door de clubleiding van Bayern, meer de indruk wekte de nieuwe voorzitter van een machtige raad van bestuur te zijn. Alsof hij zich speciaal had gekleed voor de fotosessie. Het was een en al verfijning, glamour en perfectie.

Het beeld van 3 juli 2016 in Manchester is dat van een informeel geklede Pep, met grijs overhemd met korte mouwen, een spijkerbroek, sportschoenen en een sportief colbert dat hij zo snel mogelijk uitdoet. Het is de aanblik van een moderne man, ontspannen, sportief ingesteld, en ook van iemand die onmiddellijk aan de slag wil. Hij heeft zich niet geschoren, alsof hij haast had om meteen de grote uitdaging aan te gaan die hem in Manchester wacht. Het is een beeld dat energie, vastberadenheid en overtuiging uitstraalt, maar ook normaliteit en natuurlijkheid, en waarmee hij de door de club gekozen slogan belichaamt: 'A new era begins' ('Een nieuw tijdperk begint').

Lees ook van Karakter Uitgevers

Martí Perarnau

Herr Pep

MET EEN VOORWOORD VAN EDWIN WINKELS

‘Ik geniet van werken met Pep. Ik leer elke dag van hem, dat is een speciaal gevoel.’
– Arjen Robben

‘Geweldig boek. Zeldzaam inkijkje in de werkwijze van de invloedrijkste voetbalcoach van zijn generatie.’
– Michiel de Hoog, *De Correspondent*

Tijdens het seizoen 2013-2014, Pep Guardiola's eerste seizoen bij Bayern München, had de Catalaanse sportjournalist Martí Perarnau onbeperkt toegang tot het complex van de club. Nog nooit eerder in het tijdperk van het moderne voetbal kreeg een journalist de mogelijkheid om een eliteteam van zo dichtbij te volgen en een portret te maken van de meest spraakmakende en unieke voetbalcoach van dit moment.

Met instemming van Guardiola heeft Perarnau de Catalaanse coach, zijn staf en zijn sterrenteam geschaduwd tijdens trainingen en wedstrijddagen. Hij maakte mee hoe Bayern, op weg naar de dubbel, het Duitse puntenrecord in de competitie verpulverde, maar ook hoe ze werden vernederd door Real Madrid in de halve finale van de Champions League.

Perarnau is bij Guardiola wanneer alle grote clubs ter wereld naar zijn gunsten dingen tijdens zijn sabbatical in New York. Guardiola vertelt openhartig en in detail over de radicale en tactische veranderingen gedurende het seizoen. Perarnau heeft exclusieve en fascinerende gesprekken met bepalende spelers als Arjen Robben, Manuel Neuer, Philipp Lahm, Thiago Alcántara en Bastian Schweinsteiger.

Maar *Herr Pep* is meer dan het verslag van een seizoen, het is bovenal een uniek en indrukwekkend portret van een van de grootste voetbalcoaches ooit. Guardiola vertelt over zijn carrière als speler, zijn leermeesters Cruyff en Van Gaal, de succesjaren bij Barcelona, Messi, zijn obsessie voor de details, zijn onverzettelijke zoektocht naar perfectie en wat hem uiteindelijk voor Bayern München heeft doen kiezen. Een must voor elke voetbalfan!

‘Guardiola in topvorm. Erg goed geschreven en interessant voor professionals, voetbalfans en zelfs voor hen die er niet van houden.’
– *El País*

ISBN 978 90 452 1012 4 | ISBN e-book 978 90 452 1072 8